

KARTA ROZWIĄZANIA:

ID:	M.07-2
Typ instrumentarium (a do f) ¹	a), d)
Kategoria rozwiązania (A do C) ²	A
Data aktualizacji wpisu:	
ID i nazwa wyzwania, którego dotyczy proponowane rozwiązanie:	M07. Regulacja i wsparcie mieszkalnictwa wspomaganego
Autorzy:	Katarzyna Przybylska
Grupa ekspercka:	ds. mieszkalnictwa i polityk społecznych

1. Nazwa rozwiązania [200 zn.³]:

Ustawowe uregulowanie mieszkań wspomaganych (oraz standard i katalog usług)

2. Zwięzła charakterystyka proponowanego rozwiązania [2000 zn.]:

Dla stworzenia odpowiedniego zasobu mieszkań wspomaganych konieczne jest (i) zapewnienie ładu terminologicznego, (ii) uspołnienie i (iii) ułatwienie tworzenia takich mieszkań, co wymaga szeregu zmian prawnych. Zmiany powinny obejmować ustawowe zdefiniowanie mieszkań wspomaganych w sposób zapewniający elastyczność i dostosowanie do potrzeb (osób korzystających z tego rozwiązania i gmin je wprowadzających). Należy umożliwić korzystanie z mieszkań wspomaganych jako alternatywę dla pobytu w placówkach zapewniających całodobową opiekę oraz zdefiniować mieszkania wspomagane w sposób niewprowadzający podziału na mieszkania treningowe i wspierane – zakres i katalog usług w mieszkaniu powinien być każdorazowo dostosowany do potrzeb osoby korzystającej ze wsparcia (przy zapewnieniu równego dostępu do mieszkań wspomaganych dla osób potrzebujących czasowego wsparcia, jak i osób potrzebujących wsparcia długoterminowego). Nowa regulacja ustawowa powinna zastąpić zapisy dotyczące mieszkań chronionych (w tym zapis dotyczący kierowania do mieszkania na podstawie decyzji administracyjnej). Dla realizacji powyższego niezbędne jest wprowadzenie standardu mieszkań wspomaganych oraz katalogu usług świadczonych w mieszkaniach wspomaganych (wypracowanych przy udziale strony społecznej, w tym osób korzystających z tego wsparcia, jak i organizacji pozarządowych). Należy również zagwarantować, że mieszkania wspomagane będą co do zasady rozproszone dla zapewnienia *mixu* lokatorskiego.

3. Działania szczegółowe, narzędzia interwencji – szczegółowy opis: [5000 zn.]

Po pierwsze, obecnie równolegle funkcjonuje model mieszkań chronionych oraz model mieszkań wspomaganych, a także powstają liczne mieszkania treningowe lub mieszkania z usługami / wsparciem niemieszczące się w uregulowanych ramach. Należy wybrać jeden model - model mieszkań wspomaganych, który zastąpi mieszkania chronione i pozostałe nieuregulowane typy, a będzie odpowiednio elastyczny, szeroki i możliwy do dostosowania do lokalnie zdiagnozowanych potrzeb. Mieszkania wspomagane powinny być przeznaczane na świadczenie wsparcia

¹ a) Rozwiązania w zakresie regulacji prawnych, administracyjnych itd.

b) Rozwiązania w zakresie finansowania i programów funduszowych

c) Dedykowane programy krajowe

d) Wzmacnianie know-how: Rekomendacje, zalecenia, standardy, dobre praktyki, wymiana doświadczeń, szkolenia, pilotaże, programy współpracy itd.

e) Dostosowywanie działań, inwestycji realizowanych przez inne zależne od rządu podmioty krajowe

f) Inne

² A – Regulacje prawne; B – Mechanizmy finansowania; C – Wzmacnianie wiedzy i współpracy

³ Znaki ze spacjami – podane wartości dotyczą maksymalnej objętości opisu – orientacyjnie.

przejściowego (przygotowywanie osób w nich przebywających do prowadzenia samodzielnego życia) lub długoterminowego (zapewnienie pomocy w prowadzeniu samodzielnego życia, stanowiącego alternatywę dla pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę).

Po drugie, mieszkania wspomagane powinny być zdefiniowane z uwzględnieniem dotychczasowej definicji (Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020) zrewidowanej o doświadczenia zebrane od czasu utworzenia tej definicji. Zgodnie z tą definicją mieszkania wspomagane mogą stanowić alternatywę dla pobytu w placówkach zapewniających całodobową opiekę (co w świetle aktualnej definicji, jest niemożliwe w mieszkaniach chronionych).

Natomiast w nowej ustawowej definicji nie należy wprowadzać ustawowego zróżnicowania na mieszkania treningowe (czasowe) i wspierane (stałe, długoterminowe). Takie rozróżnienie doprowadziło w praktyce projektowej do powstania znacząco większej ilości mieszkań treningowych w stosunku do mieszkań wspieranych. Systemowo właściwym rozwiązaniem jest stworzenie jednego zasobu mieszkań wspomaganych, z których będą mogły korzystać zarówno osoby wymagające czasowego wsparcia, jak i osoby wymagające stałego wsparcia. Biorąc pod uwagę liczebność grup osób w szczególności potrzebujących długoterminowego wsparcia (np. seniorów czy OzN) należy zapewnić równomierność obu typów mieszkań. Należy uwzględnić ryzyko zasiedlenia mieszkań wspomaganych przez osoby wymagające stałego wsparcia na czas nieokreślony (co potencjalnie może doprowadzić do odwrotnej sytuacji braku adekwatnego ilościowo zasobu na potrzeby świadczenia przejściowego wsparcia) i na poziomie gminy zapewniać odpowiedni zasób i równy dostęp dla osób wymagających przejściowego i stałego wsparcia.

Należy również zapewnić korzystanie z mieszkań wspomaganych (obejmujące (i) zamieszkiwanie w mieszkaniu oraz (ii) otrzymywanie usług dostosowanych do sytuacji i potrzeb danej osoby) w oparciu o umowę (w odróżnieniu od aktualnego uregulowania mieszkań chronionych zakładającego skierowanie do mieszkania chronionego na podstawie decyzji administracyjnej). Rozwiązanie przyjęte dla mieszkań chronionych dotyczące skierowania do mieszkania na podstawie decyzji administracyjnej i niespełnianie przez mieszkania chronione funkcji mieszkaniowych prowadzi do trudnych do zaakceptowania sytuacji, w których osoby korzystają z mieszkań w oparciu o regulaminy pobytu i nie mogą budować poczucia bezpieczeństwa oraz komfortu ze względu na możliwość usunięcia ich z mieszkań za naruszenie regulaminu.

Po trzecie, dla zapewnienia, że usługi świadczone w mieszkaniu wspomaganym będą każdorazowo dostosowane do potrzeb osoby korzystającej z tego wsparcia konieczne jest opracowanie i wdrożenie katalogu usług.

Po czwarte, konieczne jest wdrożenie standardu mieszkań wspomaganych. W standardzie powinna zostać określona liczba osób w mieszkaniu (co do zasady mieszkania powinny być 1-osobowe, przy czym powinno dopuszczać się tworzenie mieszkań dla więcej niż jednej osoby, jeżeli te osoby dokonają takiego wyboru i wyrażą wolę wspólnego zamieszkania. Należy również umożliwić tworzenie kameralnych kompleksów niezależnych mieszkań wkomponowanych w standardowy zasób mieszkaniowy, uzasadnionych specyfiką potrzeb i sytuacji osobistych, z uwzględnieniem potrzeby zorganizowania przestrzeni wspólnej oraz miejsc dla osób świadczących usługi, jako rozwiązanie np. dla seniorów). Należy zagwarantować, aby odpowiednia część zasobu była architektonicznie dostępna dla osób z niepełnosprawnościami oraz dla seniorów. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że w określonych przypadkach (zdiagnozowane i ustalone bezpośrednio z odbiorcami wsparcia potrzeby w zakresie funkcjonowania we wspólnocie i bliskości) celowym może być zaproponowanie możliwości zamieszkania w mieszkaniach wspomaganych położonych w bezpośredniej bliskości. Konieczne jest jednak zagwarantowanie poszanowania prawa osoby korzystającej z mieszkania wspomaganego do wyboru takiego rozwiązania (jako wyjątku od zasady rozproszenia). Ponadto standard powinien regulować m.in. położenie mieszkań (aby uniknąć lokalizowania mieszkań w rejonach niedostępnych komunikacyjnie oraz dążyć do rozproszenia mieszkań wspomaganych pozwalającego uniknąć zjawiska „gettoizacji”) czy dostępność architektoniczną. Opracowując standard należy mieć na uwadze ryzyko nadmiernej regulacji i dążyć do optymalnego zaadresowania niezbędnych kwestii. Konieczne jest zapewnienie udziału strony społecznej, w tym odbiorców usług w mieszkaniach wspomaganych.

Po piąte, należy również dopuścić rozwiązania, które w uzasadnionych przypadkach pozwolą na przekształcanie mieszkań wspomaganych w mieszkania „docelowe” (z reguły - komunalne, także z możliwością najmu socjalnego) dla wybranych grup odbiorców, dla których możliwe jest stopniowe wycofywanie się ze świadczenia usług wsparcia. Może to dotyczyć np. osób doświadczających bezdomności, które po przejściu procesu usamodzielnienia i reintegracji społecznej potrzebują przede wszystkim wsparcia mieszkaniowego – takie rozwiązanie pozwoliłoby osobom korzystającym ze wsparcia budować poczucie bezpieczeństwa, w tym mieszkaniowego. Należy jednak podkreślić, że w szeregu przypadków nie będzie to rekomendowane rozwiązanie, w szczególności w stosunku do mieszkań wspomaganych, które zostały zaadaptowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami czy seniorów (takie mieszkania powinny służyć jako mieszkania wspomagane). W wypadku przekształceń w mieszkania „docelowe”, udział mieszkań wspomaganych w zasobie danej gminy powinien być uzupełniany o odpowiednią liczbę mieszkań, aby uniknąć skutku w postaci uszczuplenia zasobu mieszkań wspomaganych (takie zapisy mogłyby znaleźć się np. w ustawie o zrównoważonym rozwoju miast).

Aktualne niefunkcjonalne/nieadekwatne rozwiązania:

- Art. 53 ustawy o pomocy społecznej (Dz.U.2020.1876 t.j.), w szczególności w zakresie: (i) ust. 1 (wyłączenie możliwości korzystania z mieszkania chronionego przez osoby wymagające usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki, (ii) ust. 7 – skierowanie do mieszkania na podstawie decyzji administracyjnej, (iii) ust. 11 – wsparcie w mieszkaniu chronionym nie stanowi zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych,
- Uregulowanie mieszkań chronionych w ustawie o pomocy społecznej (Dz.U.2020.1876 t.j.) – postuluje się rozważenie uregulowania mieszkań wspomaganych w ustawie dotyczącej mieszkalnictwa (np. ustawie z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2195 z późn. zm.)), dla podkreślenia mieszkaniowego charakteru tego rozwiązania i jego roli w polityce mieszkaniowej.

4. Podmioty odpowiedzialne za realizację:

MRiPS w porozumieniu z MRPiT, MFiPR, JST

5. Wstępny harmonogram i kamienie milowe:

- Prace nad projektami uregulowania mieszkań wspomaganych, katalogu usług i standardu (z włączeniem strony społecznej i samorządów) – II poł. 2021,
- Przedstawienie projektów uregulowania mieszkań wspomaganych, katalogu usług i standardu – 01.2022,
- Proces legislacyjny – I poł. 2022,
- Wejście w życie – koniec 2022.

6. Priorytet/istotność z punktu widzenia wpływu na wyzwanie/rozwiązanie problemu (oczekiwany efekt):

Działanie wstępne, przygotowujące. Jego przeprowadzenie jest konieczne, aby ułatwić i przyspieszyć realizację działania „Zwiększenie zasobu mieszkań wspomaganych”.

7. Odniesienia do diagnoz, dodatkowe materiały źródłowe, literatura:

- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020
https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/77159/Wytyczne_wlaczenia_spolecznego_v5.doc;
- Uchwała nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 wraz z załącznikiem

8. Powiązane akty prawne, identyfikacja obszaru prawnego wymagającego poprawy (odniesienie do istniejącego stanu prawnego):

- Ustawa o pomocy społecznej (Dz.U.2020.1876 t.j.), w szczególności art. 53;
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych (Dz.U.2018.822);

Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz.U.2020.508 t.j.).

9. Przykłady podobnych rozwiązań w innych krajach (jeśli znane)

[...]